

5. Страхування й медицина: разом проти раку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://virgo.org.ua/index.php/novini/1616-strakhuvannia-i-medycy-na-ra-zom-proty-raku> – Назва з екрану.

6. Рак молочної залози – пухлина грудей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lissod.com.ua/ua/about-cancer/cancer-types/rak-molochnoj-zhe-lezy> – Назва з екрану.

Чаркіна А.О.

аспірант,

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ (НА ПРИКЛАДІ ЛАТВІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ)

Актуальність теми дослідження пов'язана з обраним Україною курсом щодо зближення українського законодавства з нормами права Європейського Союзу. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС є важливою складовою процесу інтеграції України до Європейського Союзу, що в свою чергу стає пріоритетним напрямом української зовнішньої політики.

Предметом нашого дослідження є закріплення та реалізація принципів державної служби у країнах ЄС, зокрема у Латвійській республіці.

Особливості державного управління в країнах Європейського Союзу досліджуються багатьма вченими, зокрема Н. Колісниченком, В. Сорокою, В. Тимощуком, А. Школик, С. Озірською, Ю. Полянською та ін. Однак, особливості законодавства Латвійської республіки є недостатньо висвітленими. А тому при дослідженні принципів державної служби в країнах ЄС зосередимо особливу увагу саме на положеннях латвійського законодавства.

Розвиток державного управління в Латвії з моменту здобуття незалежності можна розділити умовно на три етапи. На першому етапі, політики і державні службовці повинні були створити абсолютно нові системи для управління, що відповідали б перехідному періоду на шляху до ринкової економіки. На другому етапі, Латвія повинна була перенести у внутрішнє законодавство «acquis communautaire» Європейського Союзу. На третьому етапі, Латвія вже працює в загальній адміністративній системі в межах Європейського Союзу [3].

Питання державної служби регулюються в Республіці Латвія рядом нормативно-правових актів: Законом 2001 р. про державну цивільну службу; Законом про запобігання конфлікту інтересів у цивільній діяльності службовця; трудовим законодавством, що регулює також відносини у сфері державної служби; Законом про публічні агентства і Законом про адміністративну структуру і реформи державного управління (2001-2006) [4].

Як відмічає О. Руденко, сфера державного управління не підпадає під регулювання «acquis communautaire». Положення у даній сфері приймаються у вигляді «м'яких стандартів» – Білих книг та комунікацій Європейської Комісії, рекомендацій конференцій міністрів, відповідальних за питання державного

управління та/чи голів департаментів державних служб. Також, воно узагальнено у формі принципів та вимог до організації державного управління в численних публікаціях і дослідженнях, що з'явилися напередодні розширення [7, с. 7].

Основні принципи державної служби Латвії закріплені у ст. 1 Закону про державну цивільну службу (далі – Закон Латвії). Перелік даних принципів наступний:

- лояльність до уряду,
- професійність,
- політичний нейтралітет,
- гарантування верховенства права,
- гарантування стабільності,
- ефективне та прозоре функціонування публічної адміністрації [1].

Принцип лояльності до уряду закріплено також як обов'язок державних службовців у п. 2 ч. 2 ст. 15 Закону Латвії. Вважаємо, що дотримання принципу лояльності до уряду набуває наразі нових форм у зв'язку з активним використанням мережі інтернет. Зокрема, порушенням даного принципу є публікація у соціальних мережах критики діючого Уряду. Звісно, державні службовці мають право висловлювати своє невдоволення. Однак, будучи представниками влади, державні службовці мають робити це належним чином через відповідні державні інститути оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, внесення відповідних пропозицій та рекомендацій.

Професійність державних службовців є загальновизнаним принципом державної служби в країнах ЄС. Він означає, що державні службовці мають виконувати покладені на них завдання та здійснювати свої функції найкращим чином, виходячи з їх можливостей, а також прагнути до підвищення професійних стандартів. Вони мають усвідомлювати відповідальність перед громадянами, підтримувати громадську довіру та подавати гарний приклад іншим [5].

Також, існує вимога щодо підтримання своїх знань на професійному рівні та вдосконалення професійної кваліфікації та навичок, необхідних для виконання службових обов'язків. Закон Латвії вимагає від державних службовців сумлінно, демонструючи особисту ініціативу та дії в інтересах суспільства, виконувати офіційні обов'язки та законні рішення керівництва, бути відповідальним за його (її) дії згідно з процедурою, визначеною регуляторними документами, та підкорятися принципам керування цивільними службовцями, встановленим Кабінетом Міністрів [1].

Законодавство Латвії гарантує можливості цивільному службовцю вдосконалювати його (її) кваліфікацію протягом 45 днів за 3 роки, зберігаючи зарплатню та покриваючи витрати на навчання, якщо вдосконалення кваліфікації проходить в Латвії. Кабінет Міністрів встановлює процедуру вдосконалення кваліфікації цивільного службовця за кордоном та фінансування витрат, пов'язаних з цим. Інституція покриває половину щорічної плати за навчання цивільного службовця, який успішно суміщає виконання службових обов'язків з навчанням у навчальних закладах, щоб здобувати знання, необхідні для виконання службових обов'язків (ст. 30 Закону Латвії) [1].

При виконанні офіційних обов'язків та в поза робочий час цивільний службовець своїми діями не повинен дискредитувати себе, свою інституцію, державу.

Принцип верховенства права у діяльності державних службовців реалізується у положеннях ст. 16 Закону Латвії, яка встановлює відповідальність державних службовців за законністю своєї діяльності або бездіяльності. Державний службовець зобов'язаний відмовитися від виконання незаконного доручення та подати письмове повідомлення особі, що надала відповідне доручення [1].

Ефективність державного управління являє собою складну задачу. Вона тісно пов'язана зі здатністю уряду визначити пріоритети розвитку та розподілу ресурсів належним чином, а також стратегічного потенціалу міністерств при плануванні пріоритетних заходів, визначення показників ефективності та можливих наслідків [2].

Отже, чинне законодавство Латвійської республіки закріплює принципи лояльності державних службовців до діючого уряду, професійності, політичної нейтральності, що гарантує верховенство права та стабільність, ефективності та прозорості функціонування публічної адміністрації. Проаналізувавши реалізацію принципів державної служби, закріплених у ст. 1 Закону Латвії, слід відмітити відсутність будь-яких положень, які б уточнювали та розширювали зміст принципу політичного нейтралітету державних службовців.

При прийомі та проходженні державної служби слід відмітити наступні принципи: рівність доступу, громадський конкурс, незалежність, компетентність, ефективність, принцип надання всіх необхідних засобів і методів для забезпечення належного виконання службових обов'язків державними службовцями.

Література:

1. Latvian Law on State Civil Service. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/NISPAcee/UNPAN007217.pdf> (viewed on November 26, 2016).

2. Mihaela Tofan. European civil service. The principles of the legal framework in force. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.tribunajuridica.eu/arihva/An3v2/18%20Tofan%20.pdf> (viewed on November 26, 2016).

3. Public administration reform in Latvia. – [Electronic resource]. – Mode of access: https://ec.europa.eu/europeaid/public-administration-reform-latvia_en (viewed on November 26, 2016).

4. Public employment – Latvia. – [Electronic resource]. – Mode of access: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Public_employment_-_Latvia#Rights.2C_obligations.2C_principles_and_values (viewed on November 26, 2016).

5. Public service principles for the EU civil service. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ombudsman.europa.eu/en/resources/publicserviceprinciples.faces> (viewed on November 26, 2016).

6. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / За заг. ред. Тимощука В.П., Школика А.М. – К.: Конус Ю, 2007. – 735 с.

7. Руденко О.М. Державне управління та державна служба в країнах ЄС в контексті європейської інтеграції України: навч.-метод. Матеріали / О.М. Руденко; упоряд. І.В. Поліщук. – К.: НАДУ, 2013. – 68 с.